

Філософія

УДК 7.012:76

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19435667>

Недомовленість як художній прийом у татуюванні: між деталізацією та узагальненням

Котієв Мілан Мілчович,

незалежний дослідник

<https://orcid.org/0009-0009-6242-4195>**Прийнято: 17.03.2026 | Опубліковано: 31.03.2026**

***Анотація.** У статті розглянуто особливості використання недомовленості як художнього прийому у сучасному татуюванні в контексті трансформації візуальної культури та посилення ролі інтерпретації у сприйнятті образів. Актуальність дослідження зумовлена зростанням значення візуальної комунікації, у межах якої відбувається перехід від прямого відтворення до багатозначних, відкритих за змістом форм, що орієнтовані на індивідуальне прочитання. У сучасних практиках татуювання це проявляється у зменшенні деталізації, використанні символічних поєднань та формуванні образів, які не мають однозначного тлумачення. Метою дослідження є аналіз особливостей реалізації недомовленості у татуюванні як засобу формування відкритої смислової структури образу та визначення основних художніх підходів до її використання. Методологічну основу становлять візуальний аналіз, порівняльний підхід, інтерпретаційний метод і кейс-аналіз, що дозволяють поєднати дослідження формальних характеристик зображення із розкриттям його смислового потенціалу. У*

результаті дослідження визначено, що недомовленість реалізується через узагальнення форми, символізацію образу та баланс між деталізацією і лаконічністю, що забезпечує різні моделі взаємодії між зображенням і глядачем. Узагальнення сприяє формуванню легких і відкритих образів за рахунок мінімізації візуальних засобів, символізація забезпечує багатозначність через метафоричні поєднання, а баланс дозволяє поєднати декоративність із смисловою невизначеністю без перевантаження композиції. Встановлено, що використання недомовленості підсилює емоційну виразність татуювання, сприяє індивідуалізації образу та формує умови для активної інтерпретації. Практичне значення дослідження полягає у можливості використання отриманих результатів у художній практиці татуювання, а також у сфері дизайну та візуальних комунікацій для створення образів із відкритою смисловою структурою.

Ключові слова: *візуальна комунікація, художній образ, мінімалізм, символічність, метафора, візуальна інтерпретація, композиція.*

Understatement as an artistic device in tattooing: between detailing and generalization

Milan Kotiev,

Independent Researcher

<https://orcid.org/0009-0009-6242-4195>

Abstract. *The article examines the features of using understatement as an artistic device in contemporary tattooing in the context of the transformation of visual culture and the increasing role of interpretation in the perception of images. The relevance of the study is determined by the growing importance of visual communication, within which there is a shift from direct representation to*

ambiguous, open-ended forms oriented toward individual interpretation. In contemporary tattoo practices, this is manifested in the reduction of detail, the use of symbolic combinations, and the creation of images that do not have a single fixed meaning. The purpose of the study is to analyze the specific features of implementing understatement in tattooing as a means of forming an open semantic structure of the image and to identify the main artistic approaches to its application. The methodological framework includes visual analysis, a comparative approach, an interpretative method, and case analysis, which allow combining the study of formal characteristics of the image with the disclosure of its semantic potential. The results of the study show that understatement is implemented through the generalization of form, the symbolization of the image, and the balance between detailing and laconic expression, which ensures different models of interaction between the image and the viewer. Generalization contributes to the creation of light and open images through the minimization of visual means; symbolization provides polysemy through metaphorical combinations; and balance makes it possible to combine decorative qualities with semantic openness without overloading the composition. It is determined that the use of understatement enhances the emotional expressiveness of tattoos, promotes the individualization of the image, and creates conditions for active interpretation. The practical significance of the study lies in the possibility of applying the obtained results in tattoo artistic practice, as well as in the fields of design and visual communication for creating images with an open semantic structure.

Keywords: *visual communication, artistic image, minimalism, symbolism, metaphor, visual interpretation, composition.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах татуювання набуває статусу повноцінної форми візуального мистецтва, що поєднує естетичні, комунікативні та символічні функції. Воно виходить за межі декоративного

елементу та постає як спосіб індивідуального самовираження, у межах якого формується власна система образів і значень [1, с. 224]. З розвитком візуальної культури відбувається поступове зміщення від наративних, сюжетно завершених композицій до більш лаконічних і відкритих форм, що орієнтовані не на пряме відтворення, а на створення натяку та асоціативного ряду [2]. Тому особливого значення набуває недомовленість як художній прийом, що забезпечує смислову багатозначність та активізує процес інтерпретації. Вона дозволяє формувати образи, у яких частина змісту залишається відкритою, що сприяє індивідуалізації сприйняття та підсилює емоційний вплив. Водночас у сучасній практиці татуювання спостерігається тенденція до надмірної деталізації та візуального перевантаження композицій, що знижує їхню смислову гнучкість і обмежує можливості інтерпретації. За таких умов актуальним є дослідження недомовленості як засобу формування відкритої візуальної структури, що дозволяє зберегти баланс між виразністю та смисловою невизначеністю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних дослідженнях татуювання розглядається як складна візуально-семіотична система, що поєднує матеріальні та символічні елементи. Так, F. Banda та ін. акцентують увагу на татуюванні як мультимодальному семіотичному утворенні, що забезпечує формування значення через взаємодію тілесного, візуального та емоційного рівнів [2]. У подібному контексті A. Theng та T. Lee підкреслюють багатозначність візуальних знаків, які набувають різних інтерпретацій залежно від соціального та культурного середовища, що дозволяє розглядати візуальний образ як відкриту систему смислів [3, р. 144]. Розширюючи ці положення, S. Osmanу демонструє можливість трансформації абстрактних значень у візуальних образах, що підтверджує здатність зображення передавати не лише фізичні, а й концептуальні характеристики [4]. Окремий напрям досліджень пов'язаний із розглядом татуювання як засобу формування

особистісного досвіду та ідентичності. Зокрема, К. Klug та ін. розглядають татуювання як форму матеріалізації автобіографічної пам'яті, що відображає значущі події та цінності особистості [5]. У свою чергу, F. Naude та L. Naude акцентують на ролі татуювання у формуванні наративної ідентичності, підкреслюючи його зв'язок із життєвими історіями та особистісними переживаннями [6, р. 80]. Доповнюючи ці підходи, G. Morello та T. De Paula звертають увагу на духовний вимір татуювання, у межах якого образ набуває сакрального значення та виступає засобом символічної комунікації [7, р. 675]. Важливим є також дослідження татуювання як елементу сучасної візуальної культури, що активно трансформується під впливом медіа та цифрових технологій. А. Walzer та P. Sanjurjo відзначають роль засобів масової комунікації у популяризації татуювання, формуванні його стилістики та смислового наповнення [8, р. 70]. Аналогічно, В. Cordeiro та S. Parreira підкреслюють значення соціальних мереж у розширенні візуальної комунікації татуювання та формуванні його сучасних практик [9]. У цьому контексті S. Kim та ін. звертають увагу на процеси стилізації та розвитку візуальних форм, що визначають появу нових художніх рішень і різноманіття образів [10]. Окремі дослідження дозволяють розглянути татуювання як фактор трансформації візуального сприйняття. Так, М. Ibsen та ін. показують, що татуювання змінюють візуальні характеристики зображення, впливаючи на його розпізнавання та інтерпретацію, що підкреслює їхню значущість як елементу візуальної модифікації [11]. Узагальнення представлених підходів свідчить про те, що татуювання розглядається як багаторівнева система візуальної комунікації, у якій поєднуються символічні, естетичні та інтерпретаційні характеристики, однак питання використання недовомленості як окремого художнього прийому, що забезпечує відкритість смислу та варіативність інтерпретації, залишається недостатньо розкритим і потребує подальшого дослідження.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість досліджень, присвячених татуюванню як формі візуальної комунікації, символічної репрезентації та засобу формування ідентичності, низка питань залишається недостатньо розкритою. Зокрема, обмеженою є увага до недомовленості як самостійного художнього прийому, що визначає відкритість смислової структури образу та забезпечує варіативність його інтерпретації. Потребує подальшого осмислення співвідношення між деталізацією та узагальненням у татуюванні, а також механізми формування смислу через візуальну паузу, символізацію та незавершеність образу. Недостатньо дослідженими залишаються і питання ролі глядача у процесі інтерпретації, що набуває особливого значення в умовах сучасної візуальної культури, орієнтованої на взаємодію та багатозначність.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз особливостей використання недомовленості у татуюванні та визначення основних художніх підходів до її реалізації в контексті сучасної візуальної культури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Недомовленість як художній прийом є важливою складовою сучасної візуальної культури, що забезпечує перехід від прямого відтворення реальності до багаторівневої інтерпретації образу. У межах мистецтва та дизайну вона виступає не як відсутність змісту, а як свідомо сформований простір смислової відкритості, який активізує участь глядача в процесі сприйняття. Такий підхід відповідає загальним тенденціям розвитку візуальних практик, орієнтованих на взаємодію, символічність і варіативність тлумачень [12; 13]. З позицій естетики недомовленість пов'язана з категоріями незавершеності, натяку та художньої умовності, що дозволяють уникати надмірної деталізації та зберігати виразність образу через узагальнення. Вона формує особливий тип сприйняття, за якого увага переноситься з об'єктивного відтворення форми на емоційно-сміслову наповнення. Таким чином, недомовленість функціонує як

засіб посилення художнього впливу за рахунок мінімізації візуальної інформації та концентрації на ключових образних елементах [14; 15]. У контексті дизайну недовомленість реалізується через принципи лаконічності, вибіркової деталізації та використання негативного простору. Візуальна пауза, що виникає внаслідок залишення частини форми неозначеною, виконує роль активного елемента композиції, який організовує ритм, створює напруження та забезпечує баланс між видимим і прихованим. Такий прийом дозволяє уникнути перевантаження образу та сприяє формуванню цілісного враження за мінімальних засобів вираження [12; 14].

Семіотичний підхід до аналізу недовомленості розкриває її як особливу форму функціонування знаків, за якої значення не задається однозначно, а формується в процесі інтерпретації. Символ у такому випадку виступає ключовим інструментом, що забезпечує багатозначність образу та його відкритість до різних контекстів. На відміну від прямого зображення, символічний образ не фіксує єдиного змісту, а пропонує поле можливих смислів, що активізує когнітивну та емоційну взаємодію глядача з візуальним повідомленням [13; 15].

Важливим аспектом недовомленості є принцип незавершеності, який передбачає свідоме обмеження деталізації або фрагментарність зображення. Такий підхід не свідчить про технічну неповноту, а виступає засобом художньої виразності, що стимулює уяву та дозволяє глядачеві «доповнювати» образ відповідно до власного досвіду. Незавершеність забезпечує динамічність сприйняття та створює ефект відкритого візуального тексту.

Інтерпретація, у свою чергу, є невід'ємним компонентом недовомленості, оскільки саме вона забезпечує завершення смислової конструкції образу. Глядач виступає активним учасником комунікації, який не лише сприймає, а й формує значення візуального повідомлення. У цьому

контексті недововленість можна розглядати як механізм співтворчості, що розширює межі художнього образу та підсилює його індивідуальне сприйняття – рис. 1. Таким чином, недововленість у візуальному мистецтві постає як комплексний феномен, що поєднує естетичні, дизайнерські та семіотичні характеристики і реалізується через систему взаємопов'язаних елементів – візуальної паузи, символу, незавершеності та інтерпретації. Її застосування дозволяє створювати образи з підвищеним рівнем смислової глибини, у яких значення не задається однозначно, а формується в процесі взаємодії автора та глядача.

Рис. 1. Структурні елементи недововленості у візуальному образі

Джерело: побудовано за [12; 13; 14; 15]

Тож виникає необхідність не лише теоретичного осмислення феномену недововленості, а й його аналізу на прикладі конкретних художніх рішень, що дозволяє виявити механізми її реалізації у візуальному середовищі. З огляду на це, у дослідженні застосовано комплексний методологічний підхід, що поєднує інструменти візуального аналізу, порівняльного методу,

інтерпретаційного підходу та кейс-аналізу. Використання візуального аналізу спрямоване на дослідження композиційної побудови татуювань, особливостей лінії, тональних градацій, рівня деталізації та ролі негативного простору як активного елемента художньої виразності. Це дозволяє виявити формальні засоби створення недовомленості на рівні зображення та визначити її вплив на загальну структуру образу.

Застосування порівняльного підходу забезпечує можливість зіставлення різних рівнів візуальної організації – від мінімалістичних і узагальнених рішень до більш деталізованих композицій, що дає змогу окреслити межу між надмірною конкретизацією та художньою стриманістю. Водночас інтерпретаційний метод використовується для розкриття смислового наповнення образів, виявлення символічних значень та асоціативних зв'язків, що формуються в процесі їх сприйняття. Це дозволяє розглядати недовомленість як механізм створення відкритого візуального тексту, у якому значення не задається однозначно, а формується в процесі взаємодії з глядачем.

Кейс-аналіз, у свою чергу, дає змогу зосередитися на конкретних прикладах татуювань, що репрезентують різні способи реалізації недовомленості – через узагальнення форми, символізацію образу та баланс між деталізацією і лаконічністю. Такий підхід забезпечує поєднання теоретичних положень із практичним матеріалом і дозволяє виявити специфіку функціонування недовомленості у сучасному татуюванні як особливому виді візуального мистецтва.

Одним із базових способів реалізації недовомленості у татуюванні є узагальнення форми, що передбачає свідоме скорочення візуальної інформації та відмову від надмірної деталізації на користь виразності образу. У цьому контексті мінімалізм постає не як спрощення, а як інструмент концентрації смислу, за якого ключові ознаки передаються обмеженою кількістю художніх засобів.

Представлений приклад (рис. 2) ілюструє принцип художнього узагальнення через лаконічну композицію, побудовану на тонкій лінії та м'яких тональних переходах. Відмова від другорядних деталей і зосередження на силуеті забезпечують впізнаваність образу за мінімальних засобів і підсилюють його емоційну виразність.

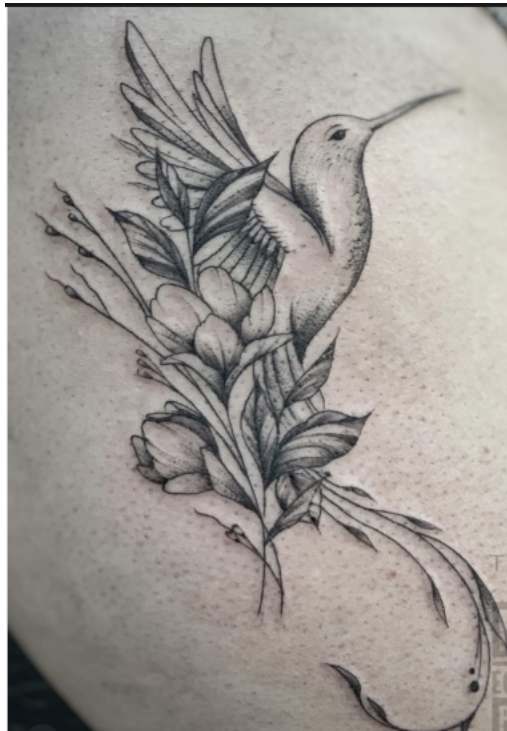

Рис. 2. Мінімалістичне татуювання як приклад художнього узагальнення
Джерело: авторські роботи (особистий архів автора)

Легкість візуального рішення досягається завдяки використанню повітряного простору навколо зображення, який виконує функцію візуальної паузи та формує ефект композиційної незавершеності. Мінімізація графічних елементів сприяє відкритості образу, у якому смисл не фіксується однозначно. Образ птаха функціонує як узагальнений символ і може інтерпретуватися як свобода, рух, легкість або трансформація залежно від індивідуального досвіду глядача. Така багатозначність є ключовою ознакою недомовленості, що зміщує акцент із точності відтворення на інтерпретаційний потенціал.

Важливу роль відіграє баланс між видимим і відсутнім: частина інформації свідомо не деталізується, стимулюючи «дочитування» образу. Унаслідок цього сприйняття набуває активного характеру, а глядач виступає співтворцем змісту. Такий підхід поглиблює емоційний вплив через залучення уяви та особистісних асоціацій.

Отже, мінімалістичне татуювання, засноване на принципі узагальнення, демонструє ефективність недомовленості як художнього прийому, що забезпечує смислову відкритість образу, естетичну легкість і багаторівневість інтерпретації. Водночас недомовленість реалізується не лише через скорочення форми, а й через ускладнення смислової структури образу за допомогою символізації та метафоричності (рис. 3).

Рис. 3. Символічна інтерпретація образу через метафору

Джерело: авторські роботи (особистий архів автора)

Символічна недомовленість передбачає побудову візуального образу як системи знаків, у якій окремі елементи набувають значення через

взаємозв'язок. У наведеному прикладі поєднання лампочки та рослинного мотиву формує метафоричну конструкцію: лампа може інтерпретуватися як втілення ідеї, свідомості або внутрішнього ресурсу, тоді як квіти символізують розвиток, зростання та життєву динаміку. Взаємодія цих елементів створює багаторівневий образ, значення якого не є фіксованим, а розкривається через асоціативне сприйняття.

На відміну від мінімалістичних рішень, де недомовленість формується через редукцію деталей, у символічному підході вона виникає внаслідок смислової насиченості. Композиція не транслює прямого повідомлення, а пропонує метафору, що потребує інтерпретації, забезпечуючи прихований характер змісту. Символічний образ функціонує як візуальна мова, у якій елементи виконують роль знаків, а їх поєднання формує смислову конструкцію. Відсутність прямого пояснення зв'язків між ними зумовлює множинність трактувань, унаслідок чого глядач виступає інтерпретатором, «перекладаючи» образ крізь призму власного досвіду.

Таким чином, символічна недомовленість розширює можливості художнього висловлювання, трансформуючи зображення у складну семіотичну систему. Вона забезпечує перехід від прямого відтворення до метафоричного мислення, у межах якого образ функціонує як відкрита структура смислів. Водночас поряд із узагальненням і символізацією виокремлюється проміжний підхід, що поєднує деталізацію з художньою стриманістю та формує баланс між декоративністю і змістовністю (рис. 4). У цьому випадку недомовленість досягається через рівновагу між деталізацією та узагальненням, а не через їх крайні прояви. Композиція вибудовується на принципі повторюваності елементів, що формує ритмічну структуру та забезпечує цілісність сприйняття. Окремі складові – листя, квіткові форми, лінійні контури – мають достатній рівень опрацювання, проте не перевантажують зображення, зберігаючи його легкість і читабельність.

Декоративна деталізація виконує подвійну функцію: забезпечує естетичну привабливість і візуальну завершеність, водночас не обмежуючи простір для інтерпретації.

Рис. 4. Поєднання декоративної деталізації та художньої стриманості
Джерело: авторські роботи (особистий архів автора)

Відсутність чітко заданого сюжету чи однозначного символічного змісту формує відкритий характер композиції, де акцент зміщується з наративності на емоційно-візуальне сприйняття. Ритм, що виникає через повторюваність форм і плавність ліній, забезпечує гармонійність зображення та підсилює його декоративність, зберігаючи ефект недомовленості. У результаті образ не нав'язує конкретного смислу, а функціонує як естетично цілісна структура, відкрита до індивідуального прочитання.

Проведений аналіз дозволив систематизувати художні стратегії реалізації недомовленості у татуюванні та виокремити три базові підходи: узагальнення форми, символізацію образу та баланс між деталізацією і лаконічністю (табл. 1). Кожен із підходів формує специфічну модель візуальної комунікації. Узагальнення забезпечує недомовленість через

редукцію візуальної інформації та мінімізацію засобів виразності, що активізує уяву глядача та підсилює емоційну реакцію. Символізація, навпаки, базується на смисловій насиченості та метафоричності, де недомовленість виникає через багатозначність і асоціативність образу. Баланс між деталізацією та узагальненням виступає проміжною моделлю, у межах якої досягається поєднання декоративності, композиційної гармонії та відкритості змісту.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика підходів до реалізації недомовленості у татуюванні

Підхід	Як реалізується недомовленість	Як працює	Переваги	Актуальність
Узагальнення (мінімалізм)	Скорочення деталей, лаконічна форма, негативний простір	Активізує уяву глядача, створює візуальну «паузу»	Легкість сприйняття, універсальність, естетична чистота	Відповідає тренду мінімалізму та персоналізації
Символізація (метафора)	Поєднання знаків, асоціативні образи, багатозначність	Формує відкритий смисл через інтерпретацію	Глибина змісту, інтелектуальна складова, індивідуальність	Відповідає запиту на смислове навантаження образу
Баланс (декоративність та стриманість)	Помірна деталізація, ритм, композиційна гармонія	Поєднує естетику і відкритість змісту	Гармонійність, універсальність, практичність	Підходить для широкого кола користувачів

Джерело: побудовано автором

Узагальнення результатів дослідження дає підстави стверджувати, що недовмленість у татуюванні функціонує як універсальний механізм візуальної комунікації, який забезпечує не лише естетичну виразність, а й інтерпретаційну гнучкість образу. Її застосування трансформує татуювання з декоративного елементу у комунікативну систему, що передбачає активну участь глядача у формуванні змісту. Наукова новизна дослідження полягає у запропонованій класифікації художніх стратегій реалізації недовмленості у татуюванні (узагальнення, символізація, баланс), а також в обґрунтуванні недовмленості як універсального механізму візуальної комунікації, що забезпечує смислову відкритість образу та активну інтерпретаційну взаємодію з глядачем.

Таким чином, запропонований підхід до систематизації художніх стратегій недовмленості дозволяє поглибити розуміння її ролі у сучасних візуальних практиках та обґрунтувати її значення як інструменту формування відкритих, багаторівневих образів. Спільною характеристикою всіх підходів є відмова від однозначності та орієнтація на інтерпретацію як ключовий механізм сприйняття.

Висновки. Недовмленість у татуюванні визначає спосіб формування образу, орієнтований не на буквальне відтворення, а на відкриту смислову структуру. Часткова відмова від деталізації, використання символічних поєднань і збереження візуальної паузи забезпечують багатозначність та активну участь глядача у процесі сприйняття. Узагальнення, символізація та баланс між деталізацією і лаконічністю формують різні підходи до реалізації недовмленості, кожен із яких по-своєму організовує взаємодію між зображенням і глядачем. Узагальнення підсилює легкість і відкритість образу, символізація поглиблює його смислове наповнення, а баланс дозволяє поєднати декоративність із інтерпретаційною свободою без перевантаження композиції. Використання недовмленості підсилює емоційну виразність

татуювання, сприяє індивідуалізації образу та відповідає сучасним тенденціям візуальної культури, орієнтованої на варіативність тлумачення та взаємодію з глядачем.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням впливу недовомовленості на сприйняття візуальних образів, формування авторського стилю та використання цього прийому у цифровому середовищі.

Список використаних джерел

1. Кротевич О. В. Культурологічні аспекти визначення особливостей трансформації мистецтва татуювання в первісному суспільстві. *Вісник КНУТД*. 2017. № 5 (114). С. 224–234. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/8021/1/V114_P224-234.pdf
2. Banda F., Roux S., Peck A. Tattoos as multimodal semiotic assemblages. *Multimodal Communication*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.1515/mc-2023-0068>
3. Theng A. J., Lee T. K. The Semiotics of Multilingual Desire in Hong Kong and Singapore's Elite Foodscape. *Signs and Society*. 2022. Vol. 10, № 2. P. 143–168. DOI: <https://doi.org/10.1086/718861>
4. Osmany S. Visualizing Semiotics in Generative Adversarial Networks. *arXiv*. 2023. DOI: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2303.12731>
5. Klug K., Camia C., Rohrmann S. Tattoos embody autobiographical memories. *Memory, Mind & Media*. 2024. Vol. 3. e9. DOI: <https://doi.org/10.1017/mem.2024.6>
6. Naude F., Naude L. (Tat)who Am I? Tattoos as an Expression of Narrative Identity. *Identity*. 2024. Vol. 24, № 2. P. 79–94. DOI: <https://doi.org/10.1080/15283488.2024.2310845>
7. Morello G., De Paula T. F. Tattoo Artists as Religious Figures. *Journal for the Scientific Study of Religion*. 2024. Vol. 63, № 3. P. 675–694. DOI: <https://doi.org/10.1111/jssr.12910>

8. Walzer A., Sanjurjo P. Media and contemporary tattoo. *Communication & Society*. 2016. Vol. 29, № 1. P. 69–81. DOI: <https://doi.org/10.15581/003.29.35936>
9. Cordeiro B., Parreira S. Contemporary Tattoo and Social Media: A Special Relationship. In: Martins N., Brandão D. (eds). *Advances in Design and Digital Communication IV*. DIGICOM 2023. Springer Series in Design and Innovation. Cham: Springer, 2024. Vol. 35. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-47281-7_31
10. Kim S., Lee B., Lee W. Investigating the diversity and stylization of contemporary user generated visual arts in the complexity entropy plane. *arXiv*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2408.10356>
11. Ibsen M., Rathgeb C., Fink T., Drozdowski P., Busch C. Impact of Facial Tattoos and Paintings on Face Recognition Systems. *arXiv*. 2021. DOI: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2103.09939>
12. Taylor D. #GetInk #GetInked: An Anthropological Exploration of Tattooing and Social Media. Electronic Theses and Dissertations. *University of Denver*. 2024. URL: https://digitalcommons.du.edu/cgi/viewcontent.cgi?params=/context/etd/article/3366/&path_info=Taylor_denver_0061M_12691.pdf
13. Force W. Ryan. Tattooing in the Age of Instagram. *Deviant Behavior*. 2022. Vol. 43, № 4. P. 415–431. DOI: <https://doi.org/10.1080/01639625.2020.1801176>
14. Watt M. The impact of styling on a woman's perceived competency, warmth and likelihood of gaining leadership. Thesis. *The University of Waikato*. Hamilton, New Zealand, 2020. URL: <https://hdl.handle.net/10289/14088>
15. Костюк О. П. Семіотичні домінанти ініціаційної тілесності. *Культура і сучасність*. 2020. № 1. С. 27–31. URL: <https://journals.urau.ua/kis/article/view/221329>